

zenét. A hitelesség nem feltétlen azonos egy-egy népdal valamely változatának kanonizálásával.

— *Érinti ez a feldolgozás kérdését is. Ön mit hallgat szívesebben: a feldolgozott vagy eredeti mivoltában előadott népzene?*

— Szeretem a feldolgozásokat is, ha a mű törvényeinek tiszteletével készültek, ha a cigányos cimbalomfutatok, az érzelgős-csuszamlós crescendók, rutinos cifrázások nem vizenyősítik el. Sőt az improvizálást is, ha avatottan csinálják. Legszívesebben Török Erzsit hallgatom, noha ő ritkán énekel kíséret nélkül.

— *Én, mint tudja, a kíséret nélküli népdaléneklés híve vagyok. A kíséretet csak ott érzem helyénvalónak, ahol az eredeti parasztzében is szerepel. Véleménye szerint kárát vallhatom-e a kíséret hiányának?*

— A tiszta és üde zengés, a dallamot minden ízében kitöltő áhítat az éneklést teljes értékű előadássá avathatja, így jól megállhat kíséret nélkül is. A hang különben önmagában is egy természetet képvisel, az éneklés pedig nemcsak közvetítés, viszonyt is kifejez, a dal jelentésén kívül azt is, amit a vele való kapcsolat jelent. Egyetlen énekes, egész kis színjáték, még akkor is, ha alázatában csak insztrumentumnak érzi magát. Ne rémüljön meg, Magára is érvényes ez. Mikor hallom, azt hiszem, de profundis egy árva szegény ember emelkedik fel önjerejéből a csillagokig. Hogy van út lélektől lélegig.

Jó, hogy valaki így szeret énekelni, de nem volna jó, ha ez a puritánság dogmává merevedne. Az a gyanúm, hogy a szakemberek sem tudják biztosan, mi az, amihez való a kíséret, s amihez nem. Annyi bizonyos, hogy a nagyközönség számára sokat jelent a kíséret, nélküle a népzene is vesztene varázsából. Mostani előretörésében például a hangszeres együttesek szerepe egészen nyilvánvaló. Az ő érdemük is, hogy az arénák részeg extázisa után az emelkedett, tiszta mulatság bensőséges légköre némely színpadokon kialakulhatott. Hogy a színpad és a közönség között csatlós kapcsolatot létesült.

— *És az eredetihez való viszony szempontjából hogy ítéli meg ezeket az együtteseket? Gondolok itt a feldolgozás és a stílus kérdéseire.*

— Igen, gyakran én is szorongással nézem a vakmerőséget, ahogy egy-egy legényes dallamot vagy más népdalt egy-egy József Attila- vagy Nagy László-verssel összeházasítanak, de hogy kitűnő ösztönnel teszik, az aligha vitatható. Hogy tudásuk meddig elég, hol okoz stíluszavart, erről a szakembereknek kellene nyilatkozniuk. Nem is nyilatkozniuk, hanem elemzéssel mutatni meg, mi a jó, s mi a rossz.

Az eredetiséget én ebben az összefüggésben sem értelmezném mereven. A többszólamúság, a gitár, a dob például hiányzik a magyar népzeneből, de adaptálásukkal éppúgy nem lazult fel a magyar népzene jellege, ahogy a széki táncrend sem a polka vagy a hétlépéses beiktatásával.

Persze ezekben az együttesekben sok a jól képzett zenész, s azt hiszem, e mostani pezsdülés társadalmi arányú szétáramlásának elsőrendű feltétele a zeneoktatás kiterjesztése. Sokan — sajnos — azt hiszik, hogy a „popzenész” terem, mint a gomba. Aki úgy terem, olyan is. Valamire vinni itt is csak sok éves tanulás árán lehet.

